

TANULMÁNY

Az Apple-Samsung jogviták a táblagépek területén, avagy mitől más a „tájékozott használó” Angliában vagy Németországban

✉ Somssich Réka egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest)

Az Európai Unió keretében elfogadott, nemzetközi magánjogi vonatkozású rendeletek joghatósági szabályainak alapvető célkitűzése, hogy kizárják a forum shopping lehetőségét, illetve a különböző tagállamok bíróságai előtti párhuzamos jogvitákat. A közösségi formatervezési mintaoltalomról szóló rendelet is ebben a szellemben született. A közelmúltban lezárult, az Apple és a Samsung számítástechnikai óráscégek közötti mintaoltalmi viták azonban rávilágítottak arra, hogy a forum shopping lehetősége nem minden esetben zárható ki, illetve, hogy a joghatósági szabályoknak az egyes tagállami bíróságok általi eltérő értelmezése a párhuzamos eljárásokat sem feltétlenül küszöböli ki. Különös nyomatékot kap ez a kérdés akkor, amikor az érintett bíróságok ugyanazon jogszabály alkalmazásával, ugyanabban a jogkérdésben más-más eredményre jutnak.

2012 júliusában a *Düsseldorfi tartományi felsőbbbíróság (Oberlandesgericht Düsseldorf)* az Apple Inc. fellebbezése alapján *ideiglenes intézkedéssel* az Európai Unió teljes területére kiterjedő forgalmazási tilalmat rendelt el a Samsung Galaxy 7.7. táblagépekre, megváltoztatva ezzel az első fokon eljáró *Düsseldorfi Tartományi Bíróság (Landgericht Düsseldorf)* döntését, amely nem állapította meg a formatervezési mintaoltalmi rendelet értelmében nemzetközi joghatóságát és a forgalmazási tilalmat csak Németország területére korlátozta. A német tartományi felsőbbbíróság ítélete nem csak azért váltott ki nagy visszhangot és sajtófigyelmet, mert az ítélet a két számítástechnikai óriáscég közötti számos, különböző országban és kontinensen zajló jogvita egyikében hozott jelentős gazdasági hatásokkal járó döntést és mert rendkívül népszerű, sokak által használt termékeket érintett, hanem azért is, mert a német bírák döntése szöges ellentétben állt a csupán két héttel korábban az *angol szabadalmi bíróság (High Court of Justice, Chancery Division Patents Court)* által meghozott elsőfokú ítélettel, amely ugyanazon táblagépek vonatkozásában állapította meg, hogy a Samsung Galaxy 7.7. *nem* sértette meg az Apple Ipad-re bejegyzett közösségi mintaoltalmát.

Hogyan lehetséges, hogy *ugyanazon közösségi mintaoltalom* kapcsán *több* közösségi mintaoltalmi bíróság is eljárhatott egy időben, miközben a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK rendelet¹ (a továbbiakban: *mintaoltalmi rendelet*) részletes szabályokat tartalmaz a *nemzetközi joghatóságra* vonatkozóan azzal a céllal, hogy a párhuzamos eljárások, a forum shopping elkerülhető legyen? És hogyan lehetséges az, hogy a két bíróság ugyanannak a mintaoltalomnak és két terméknek a kapcsán *ugyanazt az uniós jogi mércét* alkalmazva tartalmilag *eltérő döntésre* jutott?

Az alábbi tanulmány a fenti kérdésekre igyekszik választ találni és alapvetően *három* témakört vizsgál. Egyrészt bemutatja a mintaoltalmi rendelet *nemzetközi joghatóságra* vonatkozó előírásait és ezeknek az angol, illetve a német bíróságok általi értelmezését. Másrészt vizsgálja azt, hogy milyen érvek mentén értelmezték eltérően az angol és a német bíróságok a mintaoltalmi rendelet „tájékozott használó” kulcsfogalmát. Harmadrészt pedig kitér arra, hogy miért nem került sor *előzetes döntéshozatali eljárás* kezdeményezésére a joghatósági összeütközés tisztázása céljából a német tartományi felsőbbbíróság részéről

A fenti kérdések elemzése előtt előre kell bocsátani,

¹ A Tanács 2001. december 12-i 6/2002/EK rendelete a közösségi formatervezési mintáról, HL L 3, 2002.01.05., 1.

hogy az ellentétes bírósági döntéseknek a gyakorlatban nem lett feloldhatatlan következménye, mivel az Apple a Németországban benyújtott bitorlási keresetét végül visszavonta. Azt követően pedig, hogy Angliában a másodfokon eljáró *Court of Appeal* hatályában fenntartotta az elsőfokú szabadalmi bíróság döntését, más közösségi mintaoltalmi bíróságok, amelyek előtt ugyanazon mintaoltalom vonatkozásában eljárás folyt – így a Hágai kerületi bíróság – az előtte fekvő ügyet már az angol ítélet tartalmát elfogadva döntötte el. Vagyis nehézkesen és vargabetűk árán, de végezetül tartalmát tekintve *egyetlen döntés* érvényesült az EU egész területén.

A gyakorlati következmények hiánya ellenére az ügyek tanulmányozása számos érdekes aspektusra világít rá. Részben arra, hogy azokban az esetekben, amikor egy *harmadik* országbeli *anyavállalat több tagállamban* rendelkezik *leányvállalattal*, a mintaoltalmi rendelet joghatósági rendelkezései nem tudják kizárni a fórum shoppingot, hiszen bitorlási vagy nemleges megállapítási eljárás gyakorlatilag bármelyik olyan tagállamban megindítható, ahol ilyen leányvállalat található és az „elsőként” megkeresett bíróság döntése az EU egész területén joghatással fog bírni. Az eljárást kezdeményező tehát ésszerűen *abban* a tagállamban fogja benyújtani keresetét, amelyeknek a bírósági joggyakorlata számára kedvezőbb döntést sejtet. Az is látható lesz, hogy olyan esetekben, amikor egy, az Európai Bíróságnál kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás egyértelműen rendezne egy bizonytalan kérdést, mint jelen esetben a joghatósági összeütközés kérdését, gyakran azért nem kerül sor az ilyen kérdések tisztázására, mert az alapeljárás „*sürgőssége*” nem teszi lehetővé az eljárás több mint egy évre történő felfüggesztését. Végül pedig a tanulmány igyekszik körbejárni azt, hogy mi az az elhatárolási tényező, ami alapján az eljáró bíróságok szerint *másképpen* észlel és értékel egy azonos terméket egy angol és egy német fogyasztó.

Mindenek előtt azonban a jogi probléma pontos megértéséhez szükséges ismertetni a mintaoltalmi rendelet joghatósági szabályait, illetve áttekinteni, hogy az egyes ügyek hol és mikor indultak és milyen kapcsolatban álltak egymással.

I.

Az ügyek ténybeli háttere és a mintaoltalmi rendelet joghatósági szabályai

Az Apple 2004. május 24-én *közösségi mintaoltalmat* lajstromoztatott be táblagépeire.² Az oltalom 6 pont-

ból állt.³ Az első Ipad hat évvel a mintaoltalom lajstromoztatása után, 2010 májusában került piacra, míg a Samsung ugyanezen év szeptemberében jelent meg első táblagépével. A Samsung által gyártott táblagépek megjelenését, majd elterjedését követően az Apple világszerte több bitorlási eljárást indított annak megállapítását kérve, hogy a Samsung megsértette lajstromozott közösségi mintaoltalmát. Ezekben az országokban az Apple egyúttal – az ott irányadó szabályok szerint – ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő, kérve a bitorlási perben való ítélethozatalig az érintett táblagépek forgalmazásának felfüggesztését. Ezzel párhuzamosan a Samsung más országokban nemleges megállapítási keresetet terjesztett elő annak megállapítása végett, hogy táblagépei nem sértették meg az Apple mintaoltalmát.

Tekintettel arra, hogy a közösségi mintaoltalom egy *uniós rendeleten* alapul, mind a mintaoltalom megsértésének zsinórmértékét, elsősorban pedig a megsértés megállapítására jogosult bíróságok kijelölését ez az uniós rendelet határozza meg. Az alábbiakban tehát elsőként a mintaoltalmi rendelet célját, logikáját, joghatósági szabályait fogjuk vizsgálni és az érintett eljárásokat ezek fényében mutatjuk be.

A közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet az egységes formatervezési-mintaoltalmi jognak az összes tagállamot magában foglaló egyetlen területre kiterjedő oltalmát biztosítja. A rendelet célja kifejezetten az volt, hogy felszámolja a belső piac szétaprózódását azáltal, hogy a rendelet értelmében a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál (OHIM) benyújtott egyetlen bejelentéssel, egyetlen jogszabály alapján indult egységes eljárás alapján egységes formatervezési-mintaoltalmi jog egyetlen, az összes tagállamot magában foglaló területre terjedjen ki.

Az egész Unió területén egységesen érvényesülő oltalomnak elengedhetetlen *feltétele*, hogy az oltalommal kapcsolatban felmerülő jogviták tekintetében *egyértelmű joghatósági* szabályokat határozzon meg a rendelet, valamint, hogy biztosított legyen a rendelet előírásainak egységes értelmezése. A rendelet (29) preambulumbekzdése szerint alapvető fontosságú, hogy a közösségi formatervezési-mintaoltalomból eredő jogok a Közösség területének egészén hatékonyan érvényesíthetők legyenek. Ennek fényében a (30) bekezdés megállapítja, hogy annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a fórum shopping, a rendeletnek egyértelműen rögzítenie kell a nemzetközi joghatóság szabályait. A joghatóság, illetve a közösségi formatervezési-mintaoltalommal összefüggő jogviták szabályait a IX. fejezet tartalmazza. A rendelet arra az *elvre*

² A közösségi mintaoltalom nyilvántartási száma: 000181607-0001.

³ Ezek a következők: (1) négyzetes forma, 4 azonos módon lekerekített sarokkal (2) egy, az eszköz teljes előoldalát egészen a szegélyekig beborító sima, áttekinthető, díszítetlen felület (3) egy vékony, valamennyi oldaltól egyenlő távolságra elhelyezkedő, az áttekinthető felületet körülvevő szegély (4) egy négyzetes képernyő, amit egy minden oldaltól egyenlő távolságra elhelyezkedő perem övez (5) egy lekerekített sarkú hátlap, ami a géphez felfele domborítottan illeszkedik (6) vékony profil.

épül, hogy a formatervezési jogvitákban tagállamok által kijelölt nemzeti bíróságok egyúttal „közösségi bíróságként” járjanak el.

A rendelet 81. cikke szerint ezek a bíróságok lajstromozott oltalmak esetében kizárólagos joghatósággal járnak el bitorlási perekben, nemleges megállapítási perekben (amennyiben arról a nemzeti jog rendelkezik), illetve bitorlási perek esetében az oltalom megsemmisítésére irányuló vizontkeresetek tekintetében.

A jelen ügyek szempontjából a bitorlási, illetve nemleges megállapítási pereknek is jelentősége van. Angliában és Hollandiában a Samsung nemleges megállapítási eljárást indított, míg Németországban az Apple bitorlási pert indított és ezt megelőzően ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő.

A kizárólagos joghatóság értelemszerűen azt jelenti, hogy *amennyiben a fenti eljárástípusok egyikében azonos felek között azonos formatervezési mintaoltalom tekintetében egy tagállami bíróság előtt eljárás indult, más tagállami bíróság e tekintetben nem járhat el.* Bitorlási perekben a joghatósággal rendelkező bíróság joghatósága a tagállamok bármelyikének területén elkövetett bitorlási cselekményre kiterjed.⁴ Az eljáró bíróság joghatóságát megalapozó okokat a rendelet 82. cikke tartalmazza. E cikk (1) bekezdésének értelmében a 81. cikkben említett keresetek és igények tárgyában az eljárást *az alperes lakóhelye vagy székhelye* szerinti tagállam bírósága előtt kell megindítani, vagy – ha az alperes a tagállamokban lakóhellyel vagy székhellyel nem rendelkezik – *az alperes telephelye* szerinti tagállamban. A (2) bekezdés szerint, ha az alperesnek se székhelye, se telephelye nincs a tagállamok egyikében sem, akkor a joghatóságot a *felperes székhelye, telephelye* alapozza meg. Abban az esetben, ha egyiküknek sincs székhelye vagy telephelye az Unió egyik tagállamában sem, akkor az eljárást *az OHIM székhelyén*, tehát Spanyolországban kell megindítani.

Ideiglenes intézkedések elrendelésének lehetőségéről a 90. cikk rendelkezik. Ennek értelmében ideiglenes, illetve biztosítási intézkedést egy tagállami bíróság saját területére kiterjedően akkor is hozhat ilyen intézkedést, ha az ügy érdemi elbírására egy másik tagállami mintaoltalmi bíróságnak van joghatósága. Több tagállamra vagy az EU egész területére kiterjedő ideiglenes intézkedést a 90. cikk (3) bekezdése értelmében azonban csak az a bíróság hozhat, amely az ügy érdemi elbírálására egyébként 82. cikk alapján joghatósággal rendelkezik.

A vizsgált ügyekben eljáró angol, német és holland bíróságok intézkedéseit tehát a rendelet szabályainak fényében kell értelmezni. Tekintettel arra, hogy a rendelet azon az elven alapul, hogy bitorlási, illetve

nemleges megállapítási perekben annak a közösségi mintaoltalmi bíróságnak van uniós szintű, kizárólagos joghatósága, amely elsőként jár el az ügyben (és amely esetében a joghatósági okok értelemszerűen fennállnak), az eljárások időrendi sorrendjének meghatározó jelentősége van.

A Samsung Electronics (UK) Ltd., a dél-koreai székhelyű Samsung Electronics Co. Ltd. egyesült királyságbeli leányvállalata 2011 szeptemberében nemleges megállapítási eljárást indított az angliai szabadalmi bíróságnál (*High Court of Justice, Chancery Division Patents Court*), amely 2012. július 9-i ítéletében⁵ megállapította, hogy a három érintett Samsung táblagép⁶ nem sértette meg az Apple bejegyzett közösségi formatervezési mintaoltalmát. A határozattal szemben az Apple fellebbezéssel élt.

2011 augusztusában az Apple a Düsseldorf tartományi bíróságnál (*Landgericht (LG) Düsseldorf*) kérte ideiglenes intézkedés elrendelésével a három érintett Samsung táblagép EU-n belüli forgalmazásának tilalmát. 2011. október 24-i ítéletével⁷ a LG Düsseldorf a Samsung Galaxy tab 7.7. tekintetében forgalmazási tilalmat állapított meg a német leányvállalattal szemben, de a koreai anyavállalattal szemben elutasította, hogy joghatósága állna fenn. A Galaxy tab 10.1 esetében a LG Düsseldorf nem rendelt el forgalmazási tilalmat.

A Samsung az ítélettel szemben fellebbezéssel élt. A tartományi felsőbbbíróság (*Oberlandesgericht (OLG) Düsseldorf*) 2012. július 24-i ítéletében⁸ a LG ítéletét megváltoztatta annyiban, amennyiben *joghatóságát az anyavállalat esetében is megállapította és EU szintű forgalmazási tilalmat rendelt el a Samsung Galaxy tab 7.7. táblagépekre.* Az OLG ítélete két héttel azután született, hogy az elsőfokú angol szabadalmi bíróság meghozta a nemleges megállapítási eljárásban a Samsung számára kedvező, jogsértés hiányát megállapító ítéletet, vagyis amely ítélet értelmében az érintett táblagépek jogszerűen forgalmazhatóak voltak (az Egyesült Királyság területén legalábbis mindenképpen, kérdés, hogy máshol is).

Az angliai szabadalmi bíróság ítéletével szemben benyújtott fellebbezés alapján eljáró *Court of Appeal* az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta és egyúttal kifejtette, hogy a német OLG helytelenül hozott az angol elsőfokú ítéletet követően azzal ellentétes tartalmú döntést.

Látható tehát, hogy az angliai bíróságok nemleges megállapítási eljárásokban jártak el, míg a német bíróságoknál az Apple először ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő, a német eljárási szabá-

4 A mintaoltalmi rendelet 83. cikke.

5 [2012] EWHC 1882 (Pat).

6 Samsung Galaxy Tab 7.7, 8.9, 10.1.

7 14c O 255/11.

8 20 W 141/11.

lyok szerint külön eljárásban, valamint egyúttal bitorlási pert kezdeményezett 2011 novemberében. Ezt a keresetét egyébként 2012 februárjában visszavonta.

Hogyan járhatott el több közösségi mintaoltalmi bíróság ugyanabban a jogkérdésben? Miért nem érvényesülhetett ezekben az egyébként jelentős figyelemmel övezett ügyekben a mintaoltalmi rendelet alapvető célkitűzése a fórum shopping elkerülésére és kizárólagos joghatóság biztosítására, akkor, amikor az egyik tagállami bíróság már csak a széleskörű sajtóvisszhangnak köszönhetően is nyilvánvalóan tudott a másik tagállami bíróság eljárásról és döntéséről? A fenti kérdések azért is jutnak különös jelentőséghez, mert az angol, illetve a német bíróságok eltérően értelmezték a mintaoltalom megsértésének zsinórmértékére kialakított „tájékozott használó” fogalmát és ennek fényében a német bíróságok úgy látták, hogy a Samsung sérti az Apple mintaoltalmát, míg az angol bíróságok ezt nem találták megállapíthatónak. Ennek fényében tehát az is állítható, hogy a „tájékozott használó” uniós jogban megjelenő és az Európai Bíróság által kibontott fogalma más tartalmat takar az Unió egyik és másik tagállamában. Vagyis, ha a Samsung nem kezdeményezett volna nemleges megállapítási eljárást Angliában, hanem csak német bíróság járt volna el az ügyben és sor került volna az Apple érdemi bitorlási keresetének elbírálására a német bíróságok előtt, az feltehetően a 7.7 Galaxy tab. uniós szintű forgalmazásának elrendelését és bitorlás tényének megállapítását is jelentette volna.

1. Anya vagy lánya?

Az angol elsőfokú szabadalmi bíróság a Samsung egyesült királyságbeli leányvállalatával szemben járt el. A LG Düsseldorf joghatóságát a Samsung dél-koreai anyavállalatával szemben nem tartotta fennállóknak, azt csak a németországi leányvállalat tekintetében állapította meg. Az OLG Düsseldorf joghatóságát mind a németországi leányvállalat, mind pedig az anyavállalat vonatkozásában igazoltak találta és ennek alapján vélte úgy, hogy uniós szintű ideiglenes intézkedés meghozatalára lenne jogosult. Uniós szintű joghatóságát arra alapozta, hogy az angol szabadalmi bíróság csak az ottani leányvállalat tekintetében járt el, ezért döntése csak az Egyesült Királyság területén bírhat joghatással. A másodfokon eljáró *Court of Appeal* úgy vélte, hogy az elsőfokú bíróságnak az egyesült királyságbeli leányvállalattal szemben hozott határozata a mintaoltalmi rendelet 81. és 82. cikke értelmében az Unió teljes területén érvényes.

Látható, hogy az angol és német bíróságok megközelítése a joghatóság megalapozása tekintetében merőben eltérő.

Az OLG úgy értelmezte a mintaoltalmi rendelet 82. cikkét, hogy az uniós szintű joghatóságának megállapíthatóságához nemcsak a németországi leányvállalat, hanem a dél-koreai anyavállalat vonatkozásában is alá kell támasztania joghatóságát. Ezt meg is tette. A rendeletet úgy értelmezte, hogy a leányvállalattal szemben, melynek székhelye Németországban van, megállapítható a Németországra kiterjedő joghatóság, ugyanakkor a leányvállalat egyúttal az anyavállalat telephelye is, ezért joghatósága ez utóbbival szemben is fennáll, vagyis jogosult az Unió egész területére vonatkozóan döntést hozni.⁹ Az OLG e tekintetben úgy értelmezte a rendelet „telephely” fogalmát, hogy az akkor is alkalmazható, ha egy egyébként jogilag független, társasági jogilag önálló leányvállalat esetében állapítják meg, amennyiben a leányvállalat harmadik személyek szemében gyakorlatilag az anyavállalattal azonosként jelenik meg: azonos a neve, az anya- és leányvállalat azonos üzletvezetés alatt áll és a leányvállalat valójában az anyavállalat nevében jár el.¹⁰ Különösen a formatervezési mintaoltalom megsértésére hivatkozás esetében tartja megállapíthatónak a leányvállalat telephelyként kezelését az OLG, amennyiben az az anyavállalat termékét érinti, amelynek forgalmazása tekintetében a leányvállalat valójában csak egyfajta lebonyolítónak (*ausführendes Organ*) jelenik meg.¹¹ A rendelet joghatósági rendelkezéseire utalva az OLG elismeri, hogy a 82. cikk szövegéből alapvetően az következik, hogy a telephely csak szubszidiárius jelleggel akkor jut jelentőséghez, amikor az érintett vállalkozásnak nem az Unió területén van a székhelye. Ez azonban olvasata szerint nem zárja ki azt, hogy joghatóságát kiegészítő indokként hivatkozzon azokra.¹²

A *Court of Appeal* ítéletének 55-60. pontjában részletesen cáfolja az OLG megközelítését. Egyrészt – egyetlen bekezdésben – elutasítja az OLG által több oldalon át taglalt azt a megközelítést, hogy a Samsung tagállami leányvállalatát, illetve az anyavállalatot két külön entitásként kellene kezelni. A *Court of Appeal* szerint ezek EU jogi értelemben egyetlen vállalkozásnak minősülnek. A *Court of Appeal* gyakorlatilag semmilyen összefüggést nem talált az uniós terjedelmű joghatóság, illetve aközött, hogy az eljáró bíróság csak a leányvállalattal vagy amellet az anyavállalattal szemben is indított-e eljárást. Sokkal inkább abból indult ki, hogy a mintaoltalmi rendelet értelmében, ha nemleges megállapítási eljárásban egy uniós bíróság határozatot hozott, akkor az az Unió valamennyi tagállamában kötelező erővel bír.

9 Lásd az ítélet 34. pontját.

10 Lásd az ítélet 35. pontját.

11 Lásd az ítélet 39. pontját.

12 Az ítélet 40. pontja.

A német és az angol bíróságok megközelítése között alapvető különbség, hogy a német bíróság az uniós joghatóság fennállásához kiegészítő joghatósági okot keresett, azt csak úgy fogadta el, ha alátámasztható az anyavállalattal szembeni fellépés lehetősége is. Ez a logika egyébként teljesen helyes lenne, ha a német bíróság lett volna az első olyan bíróság is, amely a mintaoltalom megsértését érdemben bírálja el, vagyis elfogadhatott volna az EU teljes területére kiterjedő ideiglenes intézkedést. Az angol szabadalmi bíróság ugyanis, függetlenül attól, hogy kifejezetten nem állapította meg a teljes EU-ra kiterjedő joghatóságát, tartalmában ugyanarról a mintaoltalomról döntött, mint az OLG, azért határozatára tekintettel kellett volna lenni. Nem helytálló tehát az OLG azon érvelése, hogy az angol szabadalmi bíróság ítélete csak az Egyesült Királyság területén bír joghatással, ugyanis ez nem attól függ, hogy mire állapította meg az angol bíróság saját joghatóságát, hanem attól, hogy határozatának a rendelet értelmében hol van joghatása.

Az semmiképpen nem vitatható, hogy az angol és német bíróságok által elbírált igény azonos volt: ugyanazon mintaoltalom megsértése, illetve megsértésének hiánya volt a tárgya. A kérdés az, hogy a peres felek, ugyanazon anyagcéghez való tartozástól függetlenül, pusztán azért mert különböző tagállamban önálló jogi entitásként bejegyzett társaságok voltak, eltérőek-e. A mintaoltalom-rendelet nem szól a felek azonosságáról, csak az érintett oltalmak felől közelít. *A rendeletnek azonban háttér szabálya a Brüsszel I. rendelet, kivéve, ha a mintaoltalmi rendelet maga állapít meg eltérő szabályokat.*¹³ Ennek 27. cikke rendelkezik a perfüggőségről, kimondva, hogy az azonos igényből származó, azonos felek között folyamatban lévő, különböző tagállamok bíróságai előtt indult perekben, amennyiben az elsőként felhívott bíróság joghatóságát megállapítják, a később felhívott bíróság ennek javára meg kell, hogy állapítsa joghatósága hiányát. Tekintve, hogy a perfüggőségre a mintaoltalmi rendelet nem tartalmaz önálló előírásokat, a Brüsszel I. rendelet 27. cikkét több mintaoltalmi bíróság párhuzamos eljárása esetében alkalmazni kell.¹⁴

Az OLG értelmezési logikájának pusztán az adhat alapot, hogy az eljárás peres feleit nem tekintette azonosnak. Nem foglalkozott azonban azzal, hogy az érvényesített igény azonos. Sőt, ha az OLG logikáját követjük, a Samsung egyesült királyságbeli leányvállalata is egyúttal tekinthető az anyavállalat telephelyének és e tekintetben a felek azonossága akár megállapítható is lenne.

Erre az aspektusra a Hágai kerületi bíróság is figyelemmel volt. A Hágai kerületi bíróság 2013. január 13-án határozott a Hollandiában indított nemleges megállapítási perben, melynek a felperese a Samsung hollandiai anya- és három leányvállalata¹⁵ volt. A holland bíróság – miután megvárta a *Court of Appeal* ítéletét – valójában két dolgot tehetett: vagy joghatóságának hiányát állapítja meg a mintaoltalmi rendelet kizárólagos joghatósági rendelkezéseire tekintettel, vagy tartalmában követi az angol ítéletet. A Hágai kerületi bíróság úgy gondolkodott, hogy nem állapíthatja meg joghatóságának hiányát, mivel az angol bíróság előtti felek (csupán a Samsung angliai leányvállalata) és a hollandiai felek (az anyavállalat és a három hollandiai leányvállalat) nem minősülnek „azonos feleknek” a Brüsszel I. rendelet 27. cikke értelmében, függetlenül attól, hogy ugyanannak a cégcsoportnak a részei. Utalt azonban arra, hogy a felek személyének különbözőségétől függetlenül, az angol bíróságoknak tartalmilag ugyanabban a kérdésben kellett döntenük, mint az eljáró holland bíróságnak. A holland ítélet abból indult ki, hogy *a mintaoltalmi rendelet alapján követnie kell az angol bíróság ítéletét, tekintve, hogy az Apple nem terjesztett elő olyan új bizonyítékot, ami annak felülvizsgálatát indokolná.* Ezzel a megközelítéssel a holland bíróság gyakorlatilag magáévá tette a *Court of Appeal* ítéletében megfogalmazott azt az ajánlást, hogy a bíróságok Európa-szerte igyekezzenek tartalmilag követni egymás ítéleteit és azoktól csak annyiban térjenek el, ha a döntést hibásnak találják. Ez az elv az angol joggyakorlatban egyébként a szabadalmi bíráskodás területén alakult ki, ahol uniós szintű szabályozás sem volt (és elfogadva még most sincs) és elsőként a Grimme v. Scott ügyben¹⁶ fogalmazta meg ugyancsak a *Court of Appeal*.

A holland bíróság tehát az uniós jog egységességének biztosítása érdekében nem egy európai bírósági jogtételhez igazodott, hanem annak hiányában egy másik tagállami jogalkalmazói ajánlást tett magáévá. Szimbolikus értékű továbbá, hogy az angol a másodfokú angol ítéletet a holland ítélet maga szó szerint, eredeti nyelven, angolul idézi.

2. Ki nyeri a joghatósági versenyt?

Hangsúlyozni kell, hogy a párhuzamos eljárásokra feltehetően azért is kerülhetett sor, mert a német és angol bíróságok előtt más-más típusú eljárások indultak. Az Apple ideiglenes intézkedés iránti igényét

13 Lásd a mintaoltalmi rendelet 79. cikkét, ami ugyan még a Brüsszeli Egyezményt jelöli meg a rendelet háttér jogszabályaként, de azt a jogforrási változások okán úgy kell értelmezni, mint a 44/2001/EK rendeletre való utalást.

14 James J. Fawcett–Paul Torremans: Intellectual property and private international law. OUP, 2011, 436.

15 Samsung Electronics Co Ltd. (Korea), Samsung Electronics Benelux BV, Samsung Electronics Logistics Europe BV, Samsung Electronics Overseas BV.

16 Grimme v. Scott [2010] EWCA Civ 1110.

2011 augusztusában nyújtotta be Németországban. Ekkor azonban még nem volt folyamatban sem bitorlási, sem nemleges megállapítási per más tagállami bíróság előtt. A Samsung a nemleges megállapítás iránti eljárást 2011 szeptemberében nyújtotta be Angliában, Walesben és egyébként még két másik tagállamban: Hollandiában és Spanyolországban.

Amikor 2011 októberében a LG ideiglenes intézkedéseket rendelt el, már tehát volt folyamatban olyan per más uniós mintaoltalmi bíróság előtt, amely a főkérdésre vonatkozott. Ez a tény azonban önmagában nem zárta volna ki a LG joghatóságát ideiglenes intézkedések meghozatalára. A mintaoltalmi rendelet 90. cikke szerint ugyanis ezt attól függetlenül megtehetette, hogy az érintett oltalom tekintetében más tagállami bíróságnál volt folyamatban jogvita bitorlás, nemleges megállapítás vonatkozásában. Az ilyen intézkedések hatálya azonban csak az érintett tagállam területére terjedhet ki. A LG ítélete ennek a kritériumnak megfelelt, hiszen az csak Németország területére rendelt el forgalmazási tilalmat. Ezzel szemben az OLG már azután rendelt el ideiglenes intézkedést, miután az ügy érdemében már egy másik közösségi mintaoltalmi bíróság előtt döntés született. Erre nyilvánvalóan nem lett volna hatásköre, valójában a LG ideiglenes intézkedése az OLG eljárása idejére okafogyottá vált egyrészt azért, mert nem álltak fenn a 90. cikk feltételei, másrészt pedig azért sem, mert eljárása idejére az Apple a Németországban indított bitorlási keresetét is visszavonta.

A *Court of Appeal* ítélete az OLG eljárási következetlenségére helyesen hívja fel a figyelmet:¹⁷ az elsőfokú angol szabadalmi bíróság nem nemzeti bíróságként, hanem közösségi bíróságként járt el, nemleges megállapítása az egész Unión belül kötelező erővel bír, amit az OLG-nek maradéktalanul figyelembe kellett volna vennie. Nem helytálló az OLG azon érvelése, mi szerint az angol elsőfokú ítéletet azért nem vette figyelembe, mert egyrészt az nem volt még jogerős, másrészt pedig azt az angol bíróság csak az az angliai leányvállalat vonatkozásában hozta.¹⁸ A *mintaoltalmi rendelet ugyanis a kizárólagos joghatóságot az eljárás megindításához köti*. Nemcsak, hogy azt nem várja el, hogy az ügyben jogerős határozatot hozzon egy bíróság, de azt sem hogy határozatot hozzon egyáltalán.

Valójában – ahogy a *Court of Appeal* is felveti – az lehetett volna csupán kérdés, hogy a 2011. szeptember 8-án három különböző tagállamban (Egyesült Királyság, Spanyolország, Hollandia) indított eljárások közül melyiknek állt fenn elsőbbsége, de a német-angol viszonylatban ez is irreleváns, hiszen Németországban a bitorlási kereset (a főkereset, amihez a korábban

indított ideiglenes intézkedés iránti kereset kapcsolódott) később lett benyújtva, minthogy Angliában eljárás indult volna.

Érdekes még, hogy a Samsung az OHIM-nál 2011 augusztusában eljárást indított az Apple táblagépekre vonatkozó bejegyzett formatervezési mintaoltalma megsemmisítése iránt.¹⁹ A mintaoltalmi rendelet 91. cikkének (1) bekezdése olyan esetben, amikor egy adott mintaoltalom esetében az OHIM-nál megsemmisítés iránt eljárást indítottak, a bitorlási eljárást folytató nemzeti bíróság eljárást felfüggeszti, kivéve, ha úgy ítéli meg, hogy a tárgyalást nyomós okból folytatni kell. A felfüggesztési kötelezettség azonban nem vonatkozott nemleges megállapítási perekre. Az (1) bekezdés ezt az eljárástípust kifejezetten kivette a hatálya alól. Az Apple indítványozta az első fokon eljáró angol szabadalmi bíróságnak, hogy a folyamatban lévő megsemmisítési eljárásra tekintettel függesse fel eljárását. Az angol szabadalmi bíróság, illetve a *Court of Appeal* is úgy vélte, hogy nincs helye az eljárás felfüggesztésének, mivel a rendeleti kötelezettség csak bitorlási perekre vonatkozik azzal a céllal, hogy elkerülje az esetleges ítélkezési inkonzisztenciát.

Mindezek után a Hágai kerületi bíróság már egyértelműen az angol bíróság ítéletére utalva döntötte el az előtte folyamatban lévő ügyet.

Az ügytörténetből jól látszik, hogy a két vállalat jogszait messzemenőig a tudatosság jellemezte az „eljárás helyszínének” megválasztásában. Azon az alapon, hogy bármelyik tagállami leányvállalat székhelye megfelelő joghatósági okot szolgáltat, tudatosan tudta az Apple olyan tagállamban megindítani a bitorlási eljárást, amely esetében alappal bízhatott a számára kedvezőbb kimenetelben. E tekintetben abból a szempontból járt döntésével rosszul, hogy a német eljárási szabályok szerint, amennyiben egyúttal ideiglenes intézkedés iránt is kérelmet terjesztett elő, ez utóbbi eljárásnak meg kell előznie a bitorlási eljárást. A főeljárás megindítására tehát már csak az LG 2011 októberi ítéletét követően, 2011 novemberében kerülhetett sor. Így történhetett meg az, hogy a Samsung által egy hónappal az Apple németországi ideiglenes intézkedés iránti eljárásának kezdeményezését követően indított nemleges megállapítási eljárások meg tudták előzni az Apple eljárását és miután az OLG eltérő döntése is visszavonásra került, tartalmilag uralni tudták a jogvita tárgyát.

Az Apple tehát elviekben jól választott fórumot, hiszen a német bíróságok számára kedvező döntést hoztak, pusztán a német eljárásjog sajátosságaiból következő lépéshátránnyal nem kalkulált megfelelően.

17 Az ítélet 59. pontja.

18 Az ítélet 28. pontja.

19 Lásd David Stone: To stay or not to stay: that is the question. When do „special grounds” apply to prevent an infringement court staying proceedings if the CTM or RDC relied on has been challenged elsewhere? *European Intellectual Property Review*. 2013, 35(6), 307-317.

II.

A kérdés érdemi részéről, vagyis, arról, hogy az Apple és a Samsung táblagépek a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesznek-e

A bitorlási, illetve a nemleges megállapítási perek központi kérdése az, hogy az egyik vállalkozás megsértette-e a másik vállalkozás lajstromozott formatervezési mintaoltalmát. Annak megítélése során, hogy egy gyártó megsértett-e egy lajstromozott mintaoltalmat, az eljáró uniós mintaoltalmi bíróság a mintaoltalmi rendelet 10. cikke értelmében azt kell hogy vizsgálja, hogy az érintett formatervezési minták (*designs*) eltérő benyomást tesznek-e az úgynevezett tájékozott használóra. A mérlegelés a nemzeti bíróra hárul, aki egyúttal közösségi mintaoltalmi bírósággént is eljár. A nemzeti bíró feladata „belehelyezkedni” a tájékozott használó pozíciójába. Az értékelés tehát alapvetően attól függ, hogy hogyan kell értelmezni a tájékozott használó fogalmát. A rendelet nem határozza meg a tájékozott használó fogalmának tartalmi elemeit, ennek kibontása az Európai Bíróságra maradt. E tekintetben a releváns joggyakorlat a Törvényszéket és a Bíróságot is megjárta *PepsiCo kontra Grupo Promer* ügyet,²⁰ valamint a Törvényszék által elbírált *Shenzhen Taiden* ügyet²¹ foglalja magába. Valamennyi ügy az OHIM határozatával szembeni bírósági felülvizsgálat keretében került az Európai Bíróság elé, egyik ügy sem közösségi mintaoltalmi bírósággént eljáró nemzeti bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás. A fenti joggyakorlat fényében a tájékozott használó a következő attribútumokkal rendelkezik:

– az illető annak a célnak a megfelelően „használja” az árut, amelyben a formatervezési minta megtestesül, amelyre azt szánták;

– anélkül, hogy tervező vagy technikai szakértő lenne, ismeri az érintett ágazatban jelen lévő különböző formatervezési mintákat, bizonyos fokú ismeretekkel rendelkezik az említett formatervezési mintákat rendszerint alkotó elemek vonatkozásában, és az érintett áruk irányában megnyilvánuló érdeklődése folytán azok használata során viszonylag magas fokú figyelmet tanúsít.²²

A tájékozott használó tehát valahol az átlagos fogyasztó és a szakember között helyezkedik el. Olyan személy, aki a formatervezési mintákat általában köz-

vetlenül összeveti, kivéve, ha különös körülmények vagy a termékek egyes jellemzői ezt lehetetlenné teszik.²³ A tájékozott használó a formatervezési mintát nem, mint egészét tanulmányozza, de nem vizsgálja azt részleteiben sem, az egyes minták között esetlegesen fennálló apróbb különbségekre tekintettel.²⁴ A tájékozott használó tehát összbenyomás alapján dönt. Ez a megközelítés volt az alapja mind a német, mind pedig az angol bíróságoknak: azt vizsgálták, hogy összbenyomás alapján meg tudja-e különböztetni egymástól a fogyasztó a két terméket. Az értékelésnek ez a része szükségszerűen szubjektív, akkor is, ha objektív ismervekkel kell azt alátámasztani. Az angol szabadalmi bíróság ezt úgy fogalmazta meg egy korábbi ítéletre utalva, Mann bíró szavait idézve,²⁵ hogy az ilyen ügyekben eljáró bíró legnagyobb kihívása, hogy a döntés alapját egy vizuális tevékenység adja, míg az ítéletet indokokkal alátámasztottan írásba kell foglalni.

Mind az angol szabadalmi bíróság és az annak ítéletét hatályában fenntartó *Court of Appeal*, mind pedig az OLG részletesen vizsgálta, hogy az érintett táblagépek a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesznek-e és ennek mentén jutottak eltérő következtetésre és eredményre. Kiindulási alapjuk – az objektív mérce – tehát azonos volt, döntésük viszont különböző.

A táblagépeket érintő konkrét ügyben az eljáró bíróságoknak vizsgálniuk kellett, hogy vannak-e a termékeknek olyan jellemzői, melyek *funkcionálisan kötöttek*, vagyis, amelyek esetében a mintaoltalmi rendelet 81. cikke értelmében eleve nem vizsgálható a jogsértés, mivel ezek tekintetében a tervező nem élvez tényleges szabadságot, ha eltérne azoktól, terméke nem lenne az adott célra használható. A Samsung nem hivatkozott arra, hogy bármelyik jellemző funkcionális lenne, az angol szabadalmi bíróság azonban több, az Apple által megadott jellemző esetében megállapította, hogy az általános, funkcionálisan meghatározott vagy a termék használatához szükséges. Ilyen például a sima, áttekinthető felület, a lekerített sarok, a képernyőt körülvevő szegély. Ahogy a másodfokon eljáró *Court of Appeal* is utalt rá, a táblagépek esetében a tervező szabadsága meglehetősen korlátozott, alapvetően a díszítettségre, a szegélyre és a gép alakjának meghatározására terjedhet ki. Ezzel szemben az OLG egy jellemzőt sem tekintett önmagában véve funkcionálisan adotttnak,²⁶ így például a lekerített sarok kapcsán utalt rá, hogy táblagépek használata során a lekerített sarok nyilvánvalóan praktikus, de funkcionálisan nem tartozik a termék elengedhetetlen jellemzői közé.

20 A fellebbezési eljárásban elbírált ügy száma: C-281/10.P ügy.

21 T-153/08. sz. ügy

22 T-153/08. sz. Shenzhen ügy 46–47. pontja, a PepsiCo ügyben hozott ítélet 59. pontja.

23 PepsiCo ügyben hozott ítélet 55. pontja.

24 PepsiCo ügyben hozott ítélet 59. pontja.

25 „One of the problem with words is that it is hard to use them in this sphere in a way which avoids generalization. But what matters is visual appearance and that is not really about generalities” – az elsőfokú szabadalmi bíróság ítéletének 32. pontjában található idézet.

26 Az OLG ítéletének 74. pontja.

Az egyik eltérés, amire az angol szabadalmi bíróság rámutatott, hogy az Apple táblagépek pereme 90°-os éles perem (*crisp edge*), míg a Samsung táblagépeké domború. Az ilyen jellegű különbségek a *Court of Appeal* szerint azt láttatják, hogy ugyan a Samsung és Apple táblagépek ugyanannak a családnak a tagjai, de csak távolabbi rokonok.²⁷ További különbségként érzékelte az angol szabadalmi bíróság, hogy a Samsung táblagépek hátoldala több, eltérő árnyalatú részből áll össze (*clutch purse*), az Apple egyetlen hátlapos megoldásával szemben. Ezen felül az első fokon eljáró szabadalmi bíróság az Apple és a Samsung táblagépei között abban látta a különbséget, hogy az utóbbiak előlapján volt „kisebb fokú díszítés” (*small degree of ornamentation*), amennyiben az azon megjelenő védjegyet (Samsung felirat), beszélő rácsot, illetve kameranyílást annak tekintette. A fellebbviteli bíróság helyben hagyta az elsőfokú bíróság döntését arra nézve, hogy az Apple formatervezési mintaoltalmához képest, amelynek eleme a díszítetlen előlap, a tájékozott használó minden bizonnyal figyelembe veszi a teljes díszítetlenségtől való elmozdulást.

Összességében véve az angol szabadalmi bíróság úgy ítélte meg, hogy a Samsung táblagépeket nem jellemzi az a fajta letisztultság és szélsőséges egyszerűség, mint az Apple formatervezési mintáját. A *Court of Appeal* az elsőfokú bíróság értékelését teljes mértékben osztva, a fentiekhez még hozzátette, hogy abban az esetben, ha az Apple lajstromozott mintaoltalmát olyan széles értelemben fognánk fel, mint ahogyan azt az Apple szerint kellene, akkor az gyakorlatilag a táblagépek teljes piacának kizárásához vezetne.²⁸

Az OLG az angol bíróságokkal ellentétes álláspont-ra helyezkedett. Úgy ítélte meg, hogy tájékozott használó tisztában van azzal, hogy valamennyi táblagép szükségszerű tulajdonsága a sima felületű érintőképernyő és az egyes termékek közötti különbségek a tartók kialakításában rejlenek, azért a tájékozott használó az összbemérés kialakításakor kisebb jelentőséget fog tulajdonítani az előlapnak, mint a tartók alakjának.²⁹ Egyebekben úgy vélte, hogy a Samsung Galaxy 7.7 előlapja kimeríti a mintaoltalom 1-3 pontjainak jellemzőit és ennek értékelése keretében az angol szabadalmi bírósággal ellentétben arra a következtetésre jutott, hogy a Samsung védjegy megjelenítésének a formatervezési minták összehasonlítása során nincs jelentősége, mivel a formatervezési mintaoltalom célja, hogy adott formák és nem pedig ismertetőjelek ne legyenek összetéveszthetőek. Egy adott for-

matervzés nem attól lesz másik formatervezés, hogy egy másik gyártó logója kerül rá. Így az OLG nem tekintette a védjegyet olyan elemnek, ami megtörné a mintaoltalom szerinti díszítetlenség kritériumát. Ezen felül az OLG a táblagépek hátlapja tekintetében sem talált olyan megkülönböztető jellemzőket, melyek, amelyek eltérő összbeméréshez vezethetnek a tájékozott használatnál. Az esetleges különbségek az OLG szerint csekélyek és főként műszaki okok által meghatározottak.³⁰ Ez utóbbi kategóriába tartozónak tekintette az OLG azt a jellemzőt is, hogy a Samsung hátlapja több részből áll össze. Értelmezése szerint a tájékozott használó ebben csak a hátlap egyszerűbb kinyitásának lehetőségét és nem másik formatervezést fog látni. Ugyanezt állapította meg a vékonyabb profil tekintetében: azt, hogy az egyik táblagép vékonyabb, mint a másik, a tájékozott használó a technikai haladás javára fogja írni és nem lát benne eltérő formatervezést.³¹ Az OLG összességében azt állapította meg, hogy a tájékozott használó a Samsung Galaxy 7.7. esetében ugyanazzal a letisztult, egyszerű eleganciával találja magát szembe, mint ami a lajstromozott mintaoltalom alapján gyártott gépek sajátos jellemzője. Az OLG ítéletének e záró mondata tökéletes ellentéte az angol szabadalmi bíróság végkövetkeztetésének, ami pontosan ezt a letisztult egyszerűséget hiányolta a Samsung gépnél³² és aminek köszönhetően maga az ítélet „not as cool” határozatként került be a sajtóköz-
tudatba.

III. Felelő ítéletek

A vizsgált három ítélet további érdekessége, hogy azok sorrendiségük függvényében egyfajta, kritikai éleket sem nélkülöző párbeszédet folytattak egymással. Különösen erőteljesen jelenik meg ez az elem a *Court of Appeal* ítéleténél, ami nyilvánvalóan abból is fakad, hogy az angol ítéletek stílusa eleve jobban helyt ad személyesebb hangvételnek és engedi a szabadabb kommunikációt, mint a formailag merevebb német ítéleteké. Rövid utalást az angol szabadalmi bíróságtól való elhatárolódásra azonban az OLG ítéletében is találunk.

Az OLG nem azért hozott az angol elsőfokú szabadalmi bírósággal ellentétes ítéletet, mert ne lett volna előtte ismert annak döntése. Már csak az ügyet övező

27 „Members of the same family perhaps, but cousins or second cousins at most” (a *Court of Appeal* ítéletének 45. pontja).

28 A *Court of Appeal* ítéletének 54. pontja.

29 Az OLG ítéletének 90–91. pontja.

30 Az OLG ítéletének 93. pontja.

31 Az OLG ítéletének 96. pontja.

32 „They do not have the same understated and extreme simplicity which is possessed by the Apple design. They are not as cool” (a szabadalmi bíróság ítéletének 190. pontja).

publicitásnak köszönhetően is *tudott* a másik uniós mintaoztalmi bíróság eljárásáról és annak határozatáról is. Úgy vélte azonban, hogy az angol bíróság *csak az egyesült királyságbeli leányvállalattal szemben* járt el, joghatósága csak az Egyesült Királyság területére terjedt ki, határozata egyébként sem jogerős, mivel azzal szemben fellebbezést nyújtottak be, tartalmilag pedig nem tartotta helyesnek az érdemi döntést. Erre azonban csak egy helyen – a Samsung felirat díszítő elemként való értékelése kapcsán – utalt, ott is csupán egyetlen mondat erejéig. Ahogyan az OLG ítéletében fogalmazott: „a bíróság nem osztja az angliai és walesi *High Court of Justice* álláspontját,„³³ Nem bocsátkozott ugyanakkor részletesen az angol ítélet egyes következtetéseinek vizsgálatába, jóllehet saját érvelésével közvetetten elutasította azokat.

Az angol fellebbviteli bíróság ezzel szemben részletesen igyekezett *cáfolni az OLG határozatát*, amellet, hogy mindenképp elvett az OLG szemére, hogy figyelmen kívül hagyta az angol szabadalmi bíróság ítéletét – amit a mintaoztalmi rendelet értelmében nem tehetett volna meg – valamint, hogy a tartalmi eltérésnek indokát sem adta.

A *Court of Appeal* az 54–63. pontjaiban foglalkozik azzal, hogy az OLG-nek volt-e joghatósága eljárni és uniós szintű ideiglenes intézkedést elrendelni, illetve, hogy amennyiben eljár, eltérhetett-e volna az angol elsőfokú ítélettől.

A *Court of Appeal* úgy véli, hogy a német bíróságok több szempontból sem járhattak volna el. Egyrészt *nem német bíróság volt a nemleges megállapítással elsőként megkeresett tagállami bíróság*. A *Court of Appeal* szerint csupán az képezhetné vita tárgyát, hogy a 2011. szeptember 8-án három országban (Spanyolország, Hollandia és Anglia) is benyújtott nemleges megállapítási kereset közül melyik került legelsőként benyújtásra, de miután az angol ügyben egy, a fellebbezési bíróság által is helybehagyott ítélet is született, álláspontja szerint ennek már sincs jelentősége.³⁴ Másrészt a *Court of Appeal* olvasatában az *OLG nem hozhatott volna ideiglenes intézkedést*, azt követően, hogy egy uniós bíróság nemleges megállapítási eljárás keretében már kimondta, hogy nem történt meg a lajstromozott mintaoztalom megsértése, vagyis nem állt fenn indoka annak, hogy sürgősséggel – érdemi döntés meghozatala előtt – védelmi intézkedéseket hozzanak, hiszen már ismert volt az angol szabadalmi bíróság érdemi döntése. Végül a *Court of Appeal* hangsúlyozza, hogy az elsőfokú angol szabadalmi bíróság nem egyszerűen nemzeti bíróságként járt el, hanem a mintaoztalmi

rendelet 80. és 81. cikkének értelmében vett közösségi mintaoztalmi bíróságként,³⁵ ezért *határozata az Unió területének egészén kötelező erővel bírt*. Egy nemzeti bíróság, amely ráadásul nem az elsőként megkeresett bíróságként járt el, nem hozhatott volna az uniós szintű joghatósággal és uniós hatályú határozattal ellentétes döntést. Hangsúlyozza továbbá, hogy a Samsung anyavállalatát és a különböző tagállamokban bejegyzett leányvállalatait (így az Egyesült Királyságban bejegyzett leányvállalatát) nem lehet külön entitásként kezelni, mint ahogyan azt az OLG tette, ezek azonos vállalkozásnak minősülnek a szó uniós jogi értelmében.³⁶

A *Court of Appeal* elsődleges tétele tehát az, hogy a német bíróságoknak több okból kifolyólag is meg kellett volna állapítaniuk joghatóságuk hiányát. Másodlagosan pedig úgy véli, hogy az OLG hibát követett el azzal, hogy az OLG pusztán egyet nem értését fejezte ki az angol bíróság ítéletével szemben, de részleteiben nem cáfolta azt. Sőt, bizonyos pontokban félre is értette az angol elsőfokú ítéletet, amennyiben az OLG túlságosan nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy az angol szabadalmi bíróság a védjegy feltüntetésével támasztotta alá, hogy a Samsung táblagépek nem díszítetlenek. A *Court of Appeal* szerint ugyanis ez csak az egyik, kisebb jelentőségű és nem ügydöntő pontja volt a szabadalmi bíróság teljes értékelésének.

Az angol szabadalmi bíróság ítélete érdemi részének figyelmen kívül hagyása kapcsán fogalmazza meg a *Court of Appeal* a legerőteljesebb – a tárgyalta ügy keretein messze túlmutató – kritikáját az OLG eljárásával szemben. Olvasatában az OLG-nek legalább részletesen indokolnia kellett – vagy illett – volna, hogy milyen érvek mentén kíván eltérni az azonos mintaoztalom tekintetében már meghozott döntéstől. Példaként utal arra, hogy a *Court of Appeal* egy korábbi döntésében – elsősorban a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos viták kapcsán – már követendő példaként állította az angol (de kívánatos módon más tagállami) bíróságok elé, hogy *amennyiben lehetséges kövessék a más tagállamokban meghozott jelentősebb ítéletek érvelését és azoktól csak abban az esetben térjenek el, ha meggyőződtek azok helytelenségéről*. Ez a fajta joggyakorlati igazodás ami a *Court of Appeal* szerint akár húsz évvel ezelőtt is elképzelhetetlen lett volna, a szabadalmi bíráskodás területén igen gyakorivá vált a francia, német, holland és angol bíróságok viszonylatában. Így a szabadalmi jog területén például egységes szabályozás hiányában is lehetséges volt egyfajta egységesülő joggyakorlatot kialakítani.

33 Az OLG ítéletének 92. pontja: „Der Auffassung des Hight Court of Justice für England und Wales vermag sich der Senat nicht anzuschließen”.

34 A *Court of Appeal* ítéletének 57. pontja.

35 A *Court of Appeal* ítéletének 59. pontja (helytelenül hivatkozik ugyanakkor az ítélet ezen a ponton a mintaoztalmi rendeletre, amikor is a Brüsszel I. rendelet számát tünteti fel).

36 A *Court of Appeal* ítéletének 60. pontja.

Az OLG az angol fellebbviteli fórum szerint ezt a hallgatólagos jogkövetési elvet rúgta fel, azáltal hogy részletes indokolás nélkül tért el az angol szabadalmi bíróság ítéletétől. Ahogyan a *Court of Appeal* ítéletének 63. pontjában az OLG felé irányuló keserű kiszólás keretében megjegyzi: „Azzal, ha az európai bíróságok csupán arra, szorítkoznak, hogy egyet nem értésüket fejezik ki egymással szemben és ezáltal inkonzisztens döntéseket hoznak, Európa lesz szegényebb.”³⁷

A holland bíróság egyértelmű célkitűzése volt, hogy döntése igazodjon az angol döntéshez és érvényesüljön az uniós szintű egységes ítélkezés mintaoztalmi ügyekben a 6/2002/EK rendelet szellemiségében. Ennek demonstrálására – eredeti angol nyelven – idézi a *Court of Appeal* ítéletének kritikáját az OLG joghatóságára és döntésének tartalmi részére nézve. Ugyan, mint fentebb említettük, a holland bíróság nem joghatóságának hiányát állapította meg, hanem tartalmában követte az angol döntést, megközelítésében és mondanivalójában egyértelműen letette voksát a szétartó jogalkalmazás elkerülése mellett.

IV.

Igazságszolgáltatási gazdaságosság – avagy miért nem került sor előzetes döntéshozatalra?

Tekintettel arra, hogy mind a joghatóság fennállását, mint pedig a jogvita tartalmi részét egy uniós rendelet alapján kellett az eljáró bíróságoknak elbírálniuk, logikusan merül fel a kérdés, hogy ezek a bíróságok miért nem vették igénybe az előzetes döntéshozatali eljárás formájában rendelkezésükre álló, az Európai Bírósággal való együttműködés lehetőségét. Mielőtt azonban bemutatnánk, hogy mivel indokolták a bíróságok az előzetes döntéshozatali eljárástól való távolmaradásukat, utalni szükséges arra, hogy a két kérdés – a joghatóság, illetve a tájékozott használó fogalmának értelmezése – tekintetében az Európai Bíróság más-más fajta és mértékű segítséget, támpontot tudott volna nyújtani az eljáró nemzeti bíróságoknak. A joghatóság kérdésében valószínűleg egyértelműen meg kellett volna válaszolnia azt a kérdést, hogy egy olyan vállalatcsoport esetében, amely több tagállamban rendelkezik leányvállalattal, az egyik leányvállalat vonatkozásában indult eljárás kizárja-e egy másik tagállami bíróság joghatóságát az ottani leányvállalattal szemben. Feltehetően az utóbbi eljáró OLG-nek azt a kérdést is fel kellett volna tennie az Európai Bíróságnak,

hogy amennyiben a felek tényleges személyének eltérősége okán van joghatósága eljárni, hozhat-e ugyanazon mintaoztalom és termékek vonatkozásában más tartalmú ítéletet, mint amit egy közösségi mintaoztalmi bíróság már meghozott. Az Európai Bíróság minden valószínűség szerint ezekre a kérdésekre egyértelmű választ adott volna.

Sokkal problémásabb a tájékozott használó fogalmának értelmezése. *Ebben a vonatkozásban a nemzeti bíróságoknak ugyanis nem lett volna értelme kérdésfeltevésével élniük.* Az ilyen fogalmak azon, egyébként az uniós jog által keletkeztetett, autonóm fogalmak csoportjába tartoznak, amelyek tekintetében a Bíróság csupán mérlegelési szempontokat határoz meg a nemzeti jogalkalmazók számára, de a fogalom tartalmi elemeinek a tényleges ügy vonatkozásában való vizsgálata már a nemzeti bíró feladata. Azt, hogy a Samsung megsértette-e az Apple bejegyzett közösségi formatervezési mintaoztalmát az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem állapíthatja meg. Magának a tájékozott használó fogalmának ismerveit az Európai Bíróság már kialakította, azokat ítéleteiben következetesen alkalmazta. E tekintetben nyilvánvalóan nem tudott volna újat mondani, a konkrét jogsértés kérdésében pedig egyébként sem dönthetett volna, nem léphetett volna a közösségi mintaoztalmi bíróságok helyére. Ezen a ponton érdemes megjegyezni, hogy a tájékozott használó fogalma *azok közé képlékeny fogalmak közé tartozik, amelyek konkrét tartalma az egyes tagállami bíróságok jogalkalmazása során kristályosodik ki.* Hasonló képlékeny fogalom például a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvben alkalmazott „tiszteségtelen szerződési feltétel” fogalma, amely esetében az Európai Bíróság szintén következetesen elzárkózik attól egy-egy konkrét ügy vonatkozásában egy adott feltétel tisztességtelenségét vizsgálja. Az ilyen fogalmak esetében nagy mértékben megnő a tagállami bíró szubjektív értékelésének és általában az adott tagállam bíróságait jellemző mérlegelési, értékelési attitűd jelentősége. Vagyis – mint ahogy a jelen ügyekben is történt – könnyen előfordul, hogy ugyanazt a mintaoztalmat és ugyanazon termékeket értékelve más-más bíróságok, eltérő eredményre jutnak, jutnának.

A jelen ügyekben az eltérő eredmény csak azért jelenhetett meg ilyen látványosan, mert – a mintaoztalmi rendelet határozott célkitűzése ellenére – *sor került a párhuzamos eljárásra.* Vagyis, amennyiben a joghatósági vonatkozású kérdések eljutnak az Európai Bírósághoz, amely feloldja a rendelet hiányosságait, minden bizonnyal nem születhettek volna ellentétes tartalmú döntések.

37 „If courts around Europe simply say they do not agree with each other and give inconsistent decisions, Europe will be the poorer”. A Court of Appeal ítéletének 63. pontja.

Értelemszerűen az eljáró bíróságok közül az OLG volt az, amelyik egyértelműen szembesülhetett az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességével, hiszen ismerte az angol szabadalmi bíróság döntését.³⁸ Az OLG ítélete részletes indokát is adja, hogy *miért nem élt* ezzel a lehetőséggel. E tekintetben elsősorban azzal érvelt, hogy eljárása csupán a főeljárást (a tényleges bitorlási eljárás) megelőző előzetes eljárás, amelyik ráadásul egy *gyorsított* eljárás is, hiszen célja az, hogy a főeljárást megelőzően – a fennálló sürgősségre tekintettel – a tényleges tartalmi kérdés előzetes értékelésével ideiglenes intézkedést rendeljen el, avagy elutasítsa az erre vonatkozó igényt. Kitért arra is, hogy ugyan határozatával szemben további jogorvoslatnak már nincs helye, mégsem minősül az EUMSZ 267. cikke (3) bekezdésének értelmében vett olyan bírói fórumnak, amelyik határozatával szemben további jogorvoslatnak már nincs helye, mivel a főeljárás tekintetében eljáró bíróságnak lesz lehetősége kérdést intézni az Európai Bírósághoz, hiszen az ideiglenes intézkedés tekintetében eljáró bíróság döntése és értelmezése a főeljárást lefolytató bíróságot nem köti. Hangsúlyozta továbbá, *hogy az előzetes döntéshozatali eljárás olyan késedelmet okozna, ami összeegyeztethetetlen az ideiglenes intézkedésre irányuló sürgősségi eljárás céljával, vagyis a hatékony jogvédelem biztosításával*, ami egyébként az uniós jog általános elveinek egyike is, ahogy az az Alapjogi Charta 47. cikkében is megjelenik.

Érdekes módon az OLG ítéletéből úgy tűnik, hogy ha kezdeményezett is volna előzetes döntéshozatali eljárást, akkor nem azt kérdezte volna meg, hogy az angol szabadalmi bíróság ítéletére tekintettel eljárhat-e, hanem azt, hogy a már fent kifejtett érvelése alapján, megállapíthatja-e uniós szintű joghatóságát a Samsung anyavállalatával szemben.

A *Court of Appeal nem vetette fel* az előzetes döntéshozatal kezdeményezésének lehetőségét. Adottnak tekintette, hogy az angol szabadalmi bíróság járt el az érintett mintaoltalom tekintetében elsőként és, hogy az OLG nem lett volna jogosult eljárni. A tekintetben nem merült fel dilemma a Court of Appealben, hogy

miután az első fokon eljáró szabadalmi bíróság megalapozta a kizárólagos joghatóságát, így a fellebbezési fórum joghatósága is kizárólagos. A Hágai kerületi bíróság sem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy előzetes döntéshozatali eljárásban kellene tisztázni, hogy a jogerős másodfokú angol ítéletet követően joghatóságának hiányát kellene-e a mintaoltalmi rendelet, illetve a Brüsszel I. rendelet alapján megállapítania vagy tartalmában kell igazodnia a jogerős ítélethez, a kérdést – az egységes uniós szintű jogalkalmazást szem előtt tartva – maga döntötte el.

V. Összegzés

Az ügyeket olvasva megállapítható, hogy a nemzetközi joghatósági szabályokat tartalmazó uniós rendeletek alkalmazása a részletesen kimunkált szabályok ellenére *sem problémamentes*, annak értelmezése az egyes tagállami bíróságok által eltérő. Ezen felül pedig még a joghatósági szabályok helyes értelmezése esetén *sem kizárt a „forum shopping”* lehetőségével élni olyankor, amikor egy unión kívüli anyavállalat több tagállamban is rendelkezik leányvállalattal, vagyis bármelyik székhelye szerinti tagállam bíróságának joghatósága megállapítható lenne kizárólagos jelleggel a mintaoltalmi rendelet 81. cikke szerint. Ilyenkor ugyanis a felperesnek ahhoz a bírósághoz érdeke fordulni, amelyik nagyobb valószínűséggel számára kedvező ítéletet fog hozni.

Az is látható, hogy olyan esetekben, amikor egy autonóm uniós jogi fogalmat a tagállami bíróságoknak kell alkalmazniuk az *egységes (azonos) alkalmazás* az egységes uniós tartalmi mérce ellenére *sem feltétlenül biztos*, vagy biztosított.

Ugyan a táblagépek közötti jogvita háborúk úgy értek véget, hogy tartalmilag egyetlen döntés érvényesült, ebben nem kevés szerep jutott annak, hogy végül felismerésre és elismerésre került az *önkéntes jogkövetés szükségessége*.